

Følge, at det af Ministeriet fremlagte Lovforslag ikke kunde blive til Lov, saa forekommer det mig dog, at han derved ganske overseer, hvad jeg meget bestemt udtalte under Forhandlingerne, at det, om overhovedet en saadan Ordning af Forholdet, som han vilde gaae ind paa, skulde lede til det af ham tilsigtede Resultat, vilde beroe paa, hvorvidt hans Forudsætning er tilstede, nemlig den, at der hos hele Almuen skulde være en saadan Lyst og Tilbøielighed til at give Børnene den fornødne Underviisning, saa at, naar man blot lod det staae som en fri Sag, vilde det gaae af sig selv. Det var dette, der tildeels gik igjennem den ærede Rigsdagsmands sidste Foredrag, og som jeg troer med Føle kunde siges at være noget bygget paa blotte Forhaabninger, og derved fik noget Phantastisk. Lovforslaget i dets Indhold kan iøvrigt være kort og stringent nok; men det hviler paa en allfor usikker Grund. Der blev af den ærede Rigsdagsmand brugt saadanne Uttringer om al den velsignelsesrige Virksomhed, der kunde udfoldes ad denne Vej, som jeg ikke vil benægte ogsaa kunde komme tilstede, men kun under den Forudsætning, at der fremkom en saadan Tilbøielighed og Lyst til at staae Børnene den fornødne Underviisning. Det er det, som jeg ikke troer kan paa nogen Maade siges endnu tilstrækkeligt at have vist sig. Jeg troer, at der derfor ikke nogen sinde vilde kunne blive Spørgsmaal om en saa fuldstændig Revolution i Skolevæsenet, inden det var prøvet, hvad der kunde virkes for at tilveiebringe en større Sands for, et større Dunke om en saadan Udvikling hos Almuen, navnlig ogsaa gjennem de Bestræbelser, som dette Lovforslag gaaer ud paa at fremkalde, fra og i Communerne selv. — Hvad forøvrigt de enkelte Bestemmelser i disse Forslag angaaer, da er der iblandt dem ganske vist flere, som jeg troer paa ingen Maade ville kunne optages i en saadan Lov. Der er desuden Bestemmelser deri, som synes at staae i en vis Strid med denne Forudsætning hos den ærede Rigsdagsmand, at det vilde gaae saa godt, som han havde ventet. Saaledes, naar der endog indeholdes Bestemmelser om, at de, der ikke underkaste sig Examen saaledes, at de faae første Charakter, ikke skulde have Udgang til

alle en dansk Borgeres Rettigheder. Foruden at det jo er ganske utydeligt og tvetydigt, hvad dermed menes, synes dermed ogsaa at være opstillet i Prospect et Middel, som skulde bringe til det, man maatte frygte for ikke af sig selv skulde see. Der er ogsaa andre Bestemmelser i Forslaget, der maae betragtes som i høi Grad utydelige. Saaledes allerede i den første Paragraph, naar der bestemmes med Hensyn til Optagelsen i Almueskolen, at denne ikke kan see, førend Børnene have fyldt det 10de Aar, og der da foresyderligere Betingelser til, saa kan jeg vanskeligt tænke mig saadanne Betingelser affattede utydeligere og mere uklart, end naar det hedder: „Almueskolen optager herefter ikke noget Barn, før det har fyldt det 10de Aar og opnaaet et vist, i en til Alderen svarende Progression af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet nærmere bestemmende Maal af Kundskaber.“ Det er virkelig en Sætning, som allerede i sig selv er vanskeligt nok at forstaae, og, naar der var Spørgsmaal om at skulle sætte den ille ved bestemte Regler, vilde den vise sig at være aldeles ubrugelig. Der er saaledes i selve Indholdet af de foreliggende Endringsforslag Meget, som vilde gjøre, at de efter min Mening umuligt kunde gaae over i en saadan Lov som den foreliggende. Der er i Henseende til det hele Formaal ved disse Bestemmelser Meget, hvormed jeg overmaade godt kan sympathisere, som jeg vilde ønske, at en senere Tid vilde vise at være Noget, der lod sig opnaae; men det hele Princip, hvoraf disse Bestemmelser ere udgaaede, er dog et saadant, at jeg holder mig fuldkommen overbevist om, at hverken jeg eller nogen anden Minister for Underviisningsvæsenet vilde kunne tage det Ansvar paa sig pludseligt at tilveiebringe en saadan Omstyrning og Forandring i Skolevæsenet. Det er virkelig meget besynderligt, naar det i den sidste Paragraph af den ærede Rigsdagsmands Forslag foreslaaes: „Loven af 2den Mai 1855, indeholdende nogle Bestemmelser i Anordningerne om Skolegangen og Udskrivningen af Skolen, bliver herved ophævet.“ Det er nemlig meget langt fra, at det kun er denne lille Lov, der dog gaaer nærmest i samme Retning, der bliver ophævet; den af Forslagsstilleren tilraa-